

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ Γ΄ ΤΑΞΗΣ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΠΕΜΠΤΗ 7 ΙΟΥΝΙΟΥ 2001
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)

ΚΕΙΜΕΝΟ

**Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΟΧΗΣ ΜΑΣ**

Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα, ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο "διανοούμενος".

Συνήθως προϋποθέτουμε ότι ένας διανοούμενος πρέπει να είναι ένας άνθρωπος μορφωμένος. Όμως κάθε μορφωμένος δεν είναι και διανοούμενος. Από τον διανοούμενο δεν περιμένει κανείς απλώς να έχει πλούσιες γνώσεις, να είναι καλλιεργημένος ή να κατέχει μια ειδικότητα. Γιατί ο διανοούμενος είναι, όπως δηλώνει και η λέξη, ένας άνθρωπος, που διανοείται κι αυτό σημαίνει, ότι είναι ένας άνθρωπος, που δεν δέχεται τα πράγματα, όπως του προσφέρονται, αλλά τα περνά μέσ' από τη δοκιμασία της δικής του διάνοιας — είναι με άλλα λόγια ένα πνεύμα κριτικό όχι μόνο σε ό,τι αφορά τους άλλους αλλά και σ' ό,τι αφορά τον εαυτό του.

Η κριτική στάση του διανοούμενου τον συνδέει με την διαμαρτυρία. Επειδή ασκώντας κριτική δεν συμβιβάζεται με τα καθιερωμένα, ο διανοούμενος επαναστατεί και διαμαρτύρεται. Το καθιερωμένο σε όλους τους τομείς μοιάζει να είναι ένα σύστημα προσαρμογής δοσμένο από πριν, που λειτουργεί σαν ένας μηχανισμός. Ο διανοούμενος στη δεδομένη περίπτωση αντιπροσωπεύει το πρόσωπο, που αντιστέκεται στον μηχανισμό των θεσμών. Η διαμαρτυρία

του είναι μια στάση αρνήσεως, όμως αποτελεί προϋπόθεση για μια θετική αντιμετώπιση, γιατί αίρει την παθητική αδιαφορία, με την οποία οι μάξες δέχονται τα πράγματα.

Η κριτική στάση εξ άλλου προβαίνει μέσ' από μιαν **α π ό σ τ α σ η**. Σε μιαν εποχή σαν τη δική μας, που ο άνθρωπος δεν έχει σχεδόν άλλη εκλογή παρά μόνον ανάμεσα στο πνεύμα της συλλογικής συμπεριφοράς ή της απομόνωσης, το να πάρει κανείς απόσταση από τα πράγματα είναι δύσκολο: γιατί απόσταση αφ' ενός σημαίνει διάσταση προς την παθητική προσαρμογή, αφ' ετέρου όμως δεν σημαίνει και ρήξη με την πραγματικότητα.

Ο διανοούμενος έχει την δύναμη να αποσπάται από τα πράγματα — τις πολιτικές θέσεις, τις καλλιτεχνικές τεχνοτροπίες, τα αξιώματα της συμβατικής ηθικής, τους κοινωνικούς θεσμούς και τα λογής συνθήματα, όχι για να μείνει έξω από την πρακτική ζωή αλλά για να αναμετρηθεί μαζί της.

Η θέση του διανοούμενου μοιάζει κατά πολύ μ' εκείνη του Σωκράτη. Ξεχωρίζοντας από τους πολλούς δεν είναι ένας επαίτων*, δεν είναι ο ειδικός μιας τέχνης, αλλά αυτός, που ανοίγεται προς το όλον κινδυνεύοντας όμως να χαθεί μέσα στην αοριστία. Για να μη χαθεί μέσα στην αοριστία — την ανεύθυνη θεωρητικολογία — ο διανοούμενος σήμερα χρειάζεται πάνω απ' όλα μιαν **υ π ε ύ θ υ ν η π ε ρ ι σ υ λ λ ο γ ή**. Ο διασκορπισμός της εποχής μας δεν εμφανίζεται μόνο μέσα στην αύξουσα εξειδίκευση, αλλά και μέσα στην καταναλωτική συνείδηση του σημερινού ανθρώπου στη σχέση του με τα αγαθά, που του προσφέρονται στον τομέα της διαβιώσεως ή της ψυχαγωγίας.

Για την περισυλλογή του αυτή, που είναι διπλή, δηλ. αφορά τα γύρω του και τον εαυτό του, ο διανοούμενος της εποχής μας έχει λοιπόν να παλαίψει σκληρά. Η περισυλλογή του δεν είναι μια ασκητική φυγή, είναι μια υπεύθυνη

επαίτων' αυτός που αισθάνεται, καταλαβαίνει, ξέρει

περισυλλογή, που κατορθώνει να ξεπεράσει την επικαιρότητα και να προσδώσει στη στιγμή το βάθος της μνήμης και του σχεδιασμού. Τον διανοούμενον, αν είναι ζωντανός πνευματικός άνθρωπος, δεν τον ενδιαφέρει τόσο το παρελθόν και το μέλλον όσο το παρόν. Το παρόν είναι αυτό, μέσα στο οποίο δοκιμάζεται.

(Κώστα Π. Μιχαηλίδη, *Οικείωση και Αλλοτριώση*, διασκευή)

A. Για την προετοιμασία μιας ομαδικής εργασίας στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, διάβασες το παραπάνω κείμενο. Να γράψεις μια περίληψη του κειμένου αυτού, με την οποία θα ενημερώσεις τα άλλα μέλη της ομάδας σου για το περιεχόμενό του (80-100 λέξεις).

Μονάδες 25

B1. Να αναπτύξετε σε 60-80 λέξεις το νόημα του παρακάτω αποσπάσματος του κειμένου: **"Ο διασκορπισμός της εποχής μας δεν εμφανίζεται μόνο μέσα στην αύξουσα εξειδίκευση, αλλά και μέσα στην καταναλωτική συνείδηση του σημερινού ανθρώπου στη σχέση του με τα αγαθά, που του προσφέρονται στον τομέα της διαβίωσης ή της ψυχαγωγίας."**

Μονάδες 5

B2 "Συνήθως προϋποθέτουμε ... ή της ψυχαγωγίας." Για κάθε παράγραφο του αποσπάσματος αυτού να γράψετε έναν πλαγιότιτλο.

Μονάδες 5

B3. Να γράψετε από ένα συνώνυμο για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις με τη σημασία που έχουν στο κείμενο: **περισυλλογή, συμβιβάζεται, αοριστία, διαμαρτυρία, ενδιαφέρει, διάνοια.**

Μονάδες 6

B4. ψυχαγωγία, τεχνοτροπίες: Να σχηματίσετε τέσσερις νέες σύνθετες λέξεις χρησιμοποιώντας για καθεμιά από ένα (διαφορετικό κάθε φορά) συνθετικό των παραπάνω λέξεων.

Μονάδες 4

B5. όμως, ή, γιατί, αλλά (το πρώτο του κειμένου), **με άλλα λόγια:** Ποια νοηματική σχέση εκφράζει η χρήση καθεμιάς από τις παραπάνω λέξεις στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου;

Μονάδες 5

Γ. Σας δίνεται η ευκαιρία, με αφορμή μια πολιτιστική εκδήλωση του σχολείου σας, να συναντήσετε έναν διανοούμενο. Ποιες σκέψεις σας θα του εκθέτατε σχετικά με το πώς πρέπει να συμβάλλει στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που απασχολούν σήμερα τη νεολαία; (Να καταγράψετε τις σκέψεις σας αυτές σ' ένα δοκίμιο πειθούς 500-600 λέξεων, το οποίο θα του επιδώσετε κατά τη συνάντησή σας.)

Μονάδες 50

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζόμενους)

1. Στο τετράδιο να γράψετε μόνο τα προκαταρκτικά (ημερομηνία, κατεύθυνση, εξεταζόμενο μάθημα). Τα θέματα να μην τα αντιγράψετε στο τετράδιο.
2. Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων αμέσως μόλις σας παραδοθούν. Καμιά άλλη σημείωση δεν επιτρέπεται να γράψετε. Κατά την αποχώρησή σας να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
3. Να απαντήσετε στο τετράδιό σας σε όλα τα θέματα.

4. Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
5. Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
6. Χρόνος δυνατής αποχώρησης : Μιάμιση (1 1/2) ώρα μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ

ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ